

Roosevelt degradiral federalni delavski odbor v prid magnatom

Temu odboru je predsednik vzel haljo "vrhovnega delavskega sodišča" na ljubo časnikiarskim baronom. Ne sme se več vtikati v spore med delavci in podjetniki v onih industrijah, ki imajo v pravnih določene lastne delavske odbore. Take industrije so danes samo tri, vse pa kaže, da jih bo zdaj več. Burbonci so veseli te zmage in zdaj bo NRA menda "all right"

Washington. — (FP) — V boju med časnikiarsko unijo (American Newspaper Guild) in časnikiarskimi magnati se je predsednik Roosevelt te dni odločil pridružit slednjim, ko je v pisnu ukazal federalnemu delavskemu odboru, naj drži roke proč od spornih zadev v časnikiarski industriji.

Ta odbor, katerega se je smatralo kot nekakšno "vrhovno delavsko sodišče" in poglavarja vseh delavskih odborov, je bil zdaj od predsednika degradiran na tretjo stopnjo. Vzel mu je jurisdikcijo nad spornimi zadevami vseh industrij, ki imajo po pravnih določene delavske odbore.

Taki odbori obstoje pa le v treh industrijah — v časopisni, premogovni in petrolejski. Vse druge delavske odbore — avtome, jeklarskega, tekstilnega — je kreiral predsednik sam in imajo zakonitega statusa. Militi je pa, da jih bo v bodoče več, ker je Roosevelt s tem utrdil svojo moč in pokazal novotest za izmenjevanje delavcev.

Zakoniti pravilniški delavski odbori imajo namreč enako število članov z obeh strani — polovico delavci, polovico podjetniki. Izkušnje časopisnega delavskega odbora pa kažejo, da je pri vseh važnih zadevah odbor ne zedinil in da zastopniki podjetnikov lahko blokirajo vsako akcijo. Dokler ne odneha ena stran, ni mogoče noben zaključek, ker ima vsaka stran enako število glasov. In z blokiranjem akcije nimajo podjetniki ničesar izgubiti, pač pa lahko zmagajo na celi črti.

To pokaže tudi slučaj Deana S. Jenningsa, katerega je Hearst odločil radi unijskih aktivnosti. Stvar je prišla pred taborovni delavski odbor te industrije, ki je glasoval štiri proti štirim: delavski zastopniki, da je Jennings vrne službo, podjetniški proti.

V zadevo je nato posegel federalni delavski odbor, ki je odredil vrnitev dela Jenningsu, ali pa Hearstovemu listu Call-Bulletinu v San Franciscu odvzeti plačila orla. NRA slednjega ni hoteli storiti, obenem je pa "liberal" Richberg, ki se je izkazal za najboljši spretnega zastopnika velebitizna in openšarjev — čeprav je imel prej izredno dober rekord kot pravni zastopnik železničarjev in tudi je udaril po velebitizmu — prisilil delavski odbor, da je čez noč spremenil svoj zaključek. Odbor je drugi dan zopet vzpostavil, da je spoznal zakulisniške intrige časnikiarskih magnatov in Richbergovega urada. In zdaj se je Richberg v časopisnim magnatom pridružil tudi Roosevelt.

Časopisni magnati so tega izredno veseli. Dobili so "samopopravo" in "časopisno svobodo". Slednje zanje pomeni svobodno izkoriščanje reporterjev, urednikov in kolporterjev, ki so na nedavno otroci ali starčki — tiskarji — so večinoma organizirani. Zdaj pa opustili misel na izstop iz NRA, kar so nameravali storiti na konferenci, ki je bila sklicana na 28. januarja. Preklicali so tako po predsednikovi odločbi.

Nacelnik delavskega odbora Francis Biddle je sicer rekel, da se ne spreminja odborovega odnosa v Jenningsovi zadevi. Kljub temu pa je Jennings skoraj gotovo ostal brez dela. Izgubil je radi unijskih aktivnosti. Časnikiarji na splošno so ostali pod kapom, ker hoditi pred časnikiarski delavski odbor pomeni le tratenje časa in denarja. Tak je "new deal" za časnikiarje.

AMERIKA NE POJDE V SVE TOVNO SODIŠČE

Washington, D. C. — Senat je 29. t. m. odklonil resolucijo za vstop Združenih držav v mednarodno razsodišče. Dvainpetdeset senatorjev je glasovalo za resolucijo in 36 proti, toda do potrebnih dvetretjinske večine je manjkalo sedem glasov. Dvajset demokratov se je izneverilo Rooseveltu in glasovalo z opozicijo.

Mooney pojde ponovno pred državno sodišče

Governer Merriam se ne mara pečati z zadevo, dokler se ne razide legislatura

Sacramento, Cal. — (FP) — Leo Gallagher, Mooneyev odvetnik, je naznanil, da bo kot posledica razsodbe zveznega vrhovnega sodišča takoj vložen aplikacija na višjem državnem sodišču v San Franciscu za izpustitev svetovnega ameriškega jetnika Toma Mooneya po proceduri "habeas corpus".

Ce to sodišče ne bo Mooneyu ugodilo, bo šla stvar pred državno vrhovno sodišče in od tam, če bo potrebno, zopet na zvezno vrhovno sodišče.

Mooneyeva zadeva je bila pred višjim državnim sodiščem, vključno s vrhovno, že večkrat, toda še nobenkrat po proceduri "habeas corpus" (mandatorična izpustitev iz ječe). Ko so imeli zadnjič trije prizivni sodniki stvar pred seboj, so Mooneyevim odvetnikom svetovali sileno proceduro kakor zvezno vrhovno sodišče. Odvetnika Walsh in Finerty sta se pa odločila, da najprej poskusita pred zveznim vrhovnim sodiščem na podlagi njegovega odloka v znani scottsborski zadevi.

Državni justični tajnik U. S. Webb ni hotel komentirati kritike, s katero ga je vrh. sodnik Hughes osvrnil. Njegov urad je le namignil, da bo vzel priziv, če državno sodišče ukaže izpustitev Mooneya iz ječe.

Mooney sam je dokaj optimističen. Intervjuji s poročevalci so mu sicer zabranjeni, toda njegova žena je po obisku rekla, da oba veliko upata v uspeh nadaljnje boja kot posledico stališča vrhovnega sodišča. Tudi prominentni odvetniki in San Franciscu so mnenja, da državno vrhovno sodišče zdaj ne more storiti drugega kakor odrediti novo obravnavo.

Governer Merriam je naznanil, da ne bo storil nobenega koraka, dokler je legislatura v zasedanju. On je edini, ki bi ga lahko pardoniral, ampak ni skoraj nobenega upanja, da to stori. Legislatura bo v zasedanju do junija.

Domače vesti

Podržaj zanika krivdo

New York. — Ivan Podržaj, slovenski pustolovec, ki je bil zadnje dni priveden iz Avstrije v Ameriko, da se zagovarja pred sodiščem zaradi bigamije, je rekel reporterjem, ki so ga sprejeli na parniku, da nič ne ve, kje je njegova druga žena, 40-letna ameriška odvetnica Agnes Tufersonova, verjame pa, da je še živa. Na večino vprašanj je odgovoril na kratko: "Se ne spominjam." Nekdo je rekel, da Podržaj ni bedak, nakar je on brž pripomnil: "Pravilno, jaz nisem bedak! Fantje, le hitro opravite! Če me hočete slikati, tukaj sem! Naredite me lepega, da se postavim pred deklet!" ... Postavil se je po vojaško pred njimi in fotografske kamere so klikale. Nato so ga detektivji odpeljali v zapor uklenjenega.

Nagla smrt

Indianapolis. — Tu je naglo umrl, zadet od srčne kapi, Krist Vidrih, star 55 let in doma iz St. Vida pri Vipavi. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuša ženo, v starem kraju pa brata. Svoječasno je bil pri SNPJ in pri nekem samostojnem društvu, toda smrt ga je našla brez vsakega slovenskega društva.

Star rudar zmrazil

Hartford, Ark. — Frank Maček, star rudar, doma iz Gore, je vasi nad Škofjo Loko, je 21. januarja zmrazil. Šel je z boketom nabirat premog in v bližini borgega bivališča, v katerem je sam pečlari, je padel in ni mogel več vstati. Našli so ga mrtvega in zmznjenega. Čez dve leti je bil brez dela in trpel je na rudarski nadihi. Bil je član SNPJ, toda že dve leti pasiven. Kolikor je znano, zapuša v starem kraju sestro Tezejo, omoženo Blažič.

Pet novih grobov v Clevelandu

Cleveland. — Tu so umrli zadnje soboto in nedeljo: Jos. Suštaršič, star 49 let, doma iz Požarčev pri St. Janžu na Dolenjskem. V Ameriki je bil 24 let in tu zapuša ženo, štiri otroke in brata. Član SNPJ. — Jos. Znidaršič, star 54 let, samec, doma iz Stare Sušice pri Košani na Notranjskem. V Ameriki 29 let in tu zapuša dve sestri. Član SNPJ. — Anton Pliskur, samec, star 60 let in doma iz Gošenje vasi pri Zlatini na Dolenjskem. V Ameriki 32 let. — Stanley Modic, star 23 let in rojen tu. Zapuša mater, dva brata in štiri sestre. — Rudolf Pliš, star naseljenec. Zapuša hčer.

Mladenič umrl na zapadu

Pueblo, Colo. — Tu je umrl Jos. Kolbezen, star 28 let in rojen v Ameriki. Zapuša starše in več bratov ter sester.

Mehika odkrila sklad za financiranje rebelov

Mexico City, 30. jan. — Mehika vlada je včeraj aretirala nadaljnjih 13 oseb na obtožbo, da so bili aktivni v gibanju za strmooglavljenje mehiškega režima. Vojni departament je tudi odkril sklad \$300,000 za financiranje revolucionarnih aktivnosti.

Dokumenti, ki jih je vlada zasegla, kažejo, da je bila omenjena vsota določena za nabavo orožja, municije in konj, da se opremlja rebelna armada v Združenih državah za skorajanje v Mehiko. Rebeli so računali na militarično in politično podporo v obeh državah, kar bi jim omogočilo vpad v Mehiko.

Med osebami, ki so bile včeraj aretirane, so M. Gonzales Vasquez, bivši generalni direktor

RUSKO-KITAJSKI PAKT NAPERJEN PROTI JAPONSKI

Sanghaj, 30. jan. — W. W. Yen, bivši kitajski poslanik v Washingtonu in sedanjí poslanik v Moskvi, je nepričakovano naznanil, da se bo takoj vrnil na svojo pozicijo v Sovjetski uniji. Sovjetske avtoritete so mu dale na razpolago parnik, ki danes odpluje iz Sanghaja v Vladivostok. S tem so mu omogočile, da mu ni treba potovati preko Mandžurije, ki je pod kontrolo Japoncev.

Grupa, ki se bo vozila na istem parniku, vključuje slavnega kitajskega igralca Mei Lanfanga in njegovo skupino trideset igralcev ter veliko število kitajskih profesorjev.

Nenadni odhod poslanika Yena v Moskvo je presenetil japonske vladne kroge. Vzdružuje se mnenje, da sta sovjetska Rusija in Kitajska sklenili nov pakt, ki predvideva obnovo medsebojnih odnosov na podlagi širše kooperacije. Kitajske avtoritete so silno zainteresirane v obrambne militaristične priprave sovjetske vlade ob sibirski meji.

Kitajsko časopisje posveča veliko pozornost izjavi Vekoslava Molotova, predsednika sovjetskega sveta ljudskih komisarjev, katero je izrekel na sedmem vsesovjetskem kongresu v Moskvi. Molotov je v tej izjavi poudaril, da je Sovjetska unija za integralnost Kitajske in popolno nadvlado nankingske vlade nad kitajskimi teritoriji. Ta izjava je očitno naperjena proti japonskemu prodiranju v kitajsko ozemlje.

Odhod poslanika Yena v Moskvo je bil naznanjen v trenutku, ko so dospeli v Nanking predstavniki japonske vlade — minister Akira Arisji, general Suzuki in polkovnik Kagesa, poveljnik japonske armade v Mandžuriji. Dasi obe vladi, kitajska in japonska, zanikata poročila o nameravani sklenitvi pakta glede ekonomskega in finančnega razvoja Kitajske pod pokroviteljstvom Japonske, se govornice v tem smislu vzdržujejo.

Due državi porazili amandment glede otroškega dela

Albany, N. Y., 30. jan. — Justični odtsek višje državne zbornice, ki je pod kontrolo demokratov, je včeraj soglasno odklonil ratifikacijo amandmenta, ki prepoveduje otroško delo. To se je zgodilo kljub apelu predsednika Roosevelta in governerja Lehmana, v katerem sta urgirala ratifikacijo amandmenta.

Austin, Tex., 30. jan. — Državni senat je včeraj s 19 proti 10 glasovom odklonil ratifikacijo amandmenta k federalni ustavi glede prepovedi otroškega dela.

Cheyenne, Wyo. — Nižja državna zbornica je v tork odobrila skupno resolucijo za ratifikacijo amandmenta o otroškem delu. Resolucija je bila potem poslana governerju Millerju in pričakuje se, da jo bo podpisal.

Cikaško predavanje o socialnem zavarovanju

Chicago. — V Tomanovi podružnici javne knjižnice na voglu Crawford ave. in 27. ulica bo prihodnji petek, 1. februarja, zvečer predaval Carl Haessler o socialnem zavarovanju. Haessler je znan predavatelj in pisec o socialnih in ekonomskih vprašanjih, ki jih navadno dobro obdela, obenem pa je upravitelj delavskega časnikiarskega agentura Federated Press. Vstopnina k temu predavanju je prosta.

carinskega departamenta; Jose Acuna Pardo, bivši vojaški častnik in Jose Rodriguez Meza, uslužbenec v uradu generalnega preglednika.

NAPAD NA HITLERJA NA SOVJETSKEM KONGRESU

Premier Molotov žigosal voditelja nemških nacijev zaradi izjave v knjigi

TUDI POLJSKO JE KRTAČIL

Moskva, 30. jan. — Vekoslav Molotov je v svojem včerajšnjem uradnem govoru kot premier Sovjetske unije pred delegati vsesovjetskega kongresa ostro prijel Adolfa Hitlerja, diktatorja Nemčije, zaradi izjave v knjigi "Moja borba", ki jo je spisal voditelj nemških nacijev. V izjavi Hitler tolmači svojo osvojevalno politiko tujih teritorijev. Stavek, katerega je Molotov vzel na rešeto, se glasi: "V prvi vrsti imam na vidiku Rusijo in njene obmejne države, ki so odvisne od Rusije."

Očitno je, je rekel Molotov, "da Hitler še ni spremenil stališča v zvezi s svojo izjavo v knjigi. To pojasnjuje tudi sedanje odnose med Nemčijo in sovjetsko Rusijo".

Molotov je krtlačil tudi Poljsko, ker kooperira z Nemčijo z namenom, da prepreči uveljavljanje francosko-sovjetskega dogovora. Dalje je Molotov opozoril delegate, da so elementi, ki se ogrevajo za vojno proti sovjetski Rusiji, še vedno aktivni. Na Japonskem na primer še vedno odprto govorijo o vojni proti Sovjetski uniji.

V svojem govoru se je dotaknil tudi priznanja sovjetskega režima po ameriški vladi. Dejal je, da je Amerika priznala Rusijo v glavnem v interesu svetovnega mira. Poveljeval je Francijo in Turčijo in poslanik slednje, ki je bil navzoč, se je globoko priklonil pred delegati, ki so navdušeno aplavdirali premierjev besedam.

Na kongresu so bili podani značilni podatki o uspehih Sovjetske unije. Zaloge zlata se je povečala v zadnjih štirih letih. Rusija ima 168,000,000 prebivalcev, med katerimi 42,000,000 spada v kategorijo industrijskega proletariata. Število oseb na kolektivizacijskih kmetijah je 77,000,000, buržujev pa ima Rusija samo 174,000.

A. S. Kisiljev, tajnik osrednjega izvršnega komiteja, je poročal o odpravi tajne policije. Rekel je, da Sovjetska unija ni več ne potrebuje teh policijskih organov za protekcijo države in revolucionarnega režima.

Izgnani Madžari se vračajo v Jugoslavijo

Belgrad, 30. jan. — Zunanji urad poroča, da je bil okoli tisoč ogrskih državljani, ki so bili deportirani v zadnjem decembru, dovoljen povratek v Jugoslavijo. Prednost imajo oni Madžari, ki so oženjeni s Hrvaticami ali Srbkinjami, ki imajo kakšno poslasto v Jugoslaviji ali če so služili v jugoslovanski armadi.

Deutsch se vrnil v Evropo

New York. — Julius Deutsch, voditelj avstrijskih socialistov in bivši načelnik delavske obrambne organizacije Schutz-bund, se je te dni vrnil v Evropo, na Češko, kjer je glavni stan pobeglih avstrijskih socialistov.

Pred odhodom se je ameriškim socialistom zahvalil "za pomoč, ki ste jo dali avstrijskemu socialističnemu in delavskemu gibanju. Bodite uverjeni, da bo avstrijsko delavstvo vzdržalo svoje gloriozne tradicije, s katerimi se je omenjalo v preteklosti, in zgradilo novo ter boljše Avstrijo bodočnosti."

IZPRAŠEVANJE HAUPTMANNA ZAKLJUČENO

Flemington, N. J., 30. jan. — Včeraj popoldne je glavni tožilec Wilentz zaključil izpraševanje Bruna Richarda Hauptmanna. Celih deset ur je trajalo to izpraševanje, med katerim se je nemški mizar mnogokrat zapletel v protislovja.

Danes ga je ponovno zaslišal njegov branitelj Reilly, da popravi omenjena protislovja in kozele, ki jih je Hauptmann ustrelil, kolikor se bo dalo.

Tožilec Wilentz je proti koncu izpraševanja predložil poroti v pregled dvoje pism, ki jih je Hauptmann pisal sorodnikom umrlega Fischera, svojega "finančnega partnerja". Obtoženec je prej pričal, da sta s Fischem vred spekulirala na borzi vse leto 1932, iz teh pism je pa razvidno, da je Hauptmannova finančna zveza s Fischem začela šele na pomlad 1933. Najvažnejše je pa to, da v nobenem teh pism Hauptmann ne omenja kakega denarja, ki ga je dobil od Fischera in katerega je samo hranil zanj, kakor je pričal. Namesto tega je Hauptmann pisal Fischevemu bratu (pismo je datirano 4. maja 1934), da še vedno hrani dva izdora kovega, v katerima pa ni nobene vrednosti in ko običaj Nemčijo v prihodnjem letu, vzame kovega s seboj.

Prihodnja priča na vrsti je Hauptmannova žena Ana, ki bo pričala v prilog svojemu možu. Zanimivo vprašanje je, kdo plačuje za Hauptmannovo obrambo. Hauptmann ima štiri odvetnike, ki so pripravili okrog 50 priš, vse to pa stane veliko denarja. Vse njegovo imetje je zaplenjeno in sam nima ničesar več. Kakor poročajo, zbirajo zanj denar neke nemške organizacije v Ameriki.

Prihodnja priča na vrsti je Hauptmannova žena Ana, ki bo pričala v prilog svojemu možu. Zanimivo vprašanje je, kdo plačuje za Hauptmannovo obrambo. Hauptmann ima štiri odvetnike, ki so pripravili okrog 50 priš, vse to pa stane veliko denarja. Vse njegovo imetje je zaplenjeno in sam nima ničesar več. Kakor poročajo, zbirajo zanj denar neke nemške organizacije v Ameriki.

Urugvajski rebeli naskočili vojaške barake

Pet ubitih v bitki med vladnimi četami in rebeli

Buenos Aires, 30. jan. — Poročilo iz mesta Colonia, Urugvaj, ki je dospelo sem sinoči, se glasi, da je grupa oboroženih glasilov naskočila barake 4. artiljerijskega polka v Montevideu, glavnemu mestu republike. Ob času, ko je bilo poslano poročilo, vojaštvo še ni razpršilo rebelov.

To je prvo poročilo o nemirih v glavnem mestu, odkar je izbruhnila revolta proti diktaturi predsednika Gabriela Terrazadnji ponedeljek, dasi se jih je pričakovalo, ker imajo baltisti, o pozicijska grupa, močno zaslobo med prebivalci kapitola. Neodvisna nacionalna stranka, ki igra glavno vlogo v revolti, ima veliko pristašev v drugih krajih republike.

Vlada je odredila strogo cenzuro časopisnih vesti in valed tega je težko dobiti jasno sliko o revolucionarnih aktivnostih. Vladna poročila zanikajo, da je situacija resna, vendar pa je znano, da so velike skupine rebelov aktivne v mnogih krajih republike.

Vladno vojaštvo je včeraj porazilo dve večji grupi rebelov v ljutih spopadih, toda razpršiti jih ni moglo. Nekaj prominentnih voditeljev rebelov je bilo ujetih in aretiranih, toda glavni voditelji še niso bili prijeti.

Federalne čete so včeraj ponovno zasedle mesto Soriano, ki so ga v ponedeljek okupirali rebeli. V bitki je bilo pet mož ubitih in voditelj vstajev Ovidio Alfonso je bil težko ranjen. Med rebeli je večje število visokih vojaških častnikov in nepotrebno poročila se glase, da več odlokov federalnega vojaštva simpatizira z uporniki.

JEKLARSKI DELAVCI SE PRIČE-LISPET GIBATI

Tighe je zagrozil vsem "rank and file" postojankam z izključitvijo

KONFERENCA V PITTSBURGHU

Pittsburgh. — (FP) — Med jeklarskimi delavci vstaja zopet podobno "rank and file" gibanje kakor je bilo pred enim letom, ko je industriji grozila generalna stavka. Kakor je znano, je bila lanska stavka preprečena z raznimi manevri s strani administracije in William Greena, kateremu se čas ni videl ugoden za stavko v tej industriji.

Da je imel Green v tem prav, je pokazal drastičen padec produkcije, ki je prošlo jesen dosegla skoraj najnižjo točko v vseh krizi. Zdaj te industrije zopet obratujejo nad 50% kapacitete.

In z oživiljenim industrije se je med jeklarskimi delavci zopet pojavilo "rank and file" gibanje, ki stremi za organiziranjem in odločnim apopadom z jeklarskimi magnati.

Za prihodnjo nedeljo, 3. februarja, je v Pittsburghu sklicana večja "rank and file" ali članska konferenca. Sklicana je bila po nedavnih konferenci pittsburskega okrožja, katere se je udeležilo 180 zastopnikov.

Zdaj je predsednik mednarodne unije jeklarskih delavcev Michael F. Tighe zagrozil v odprtem pismu, objavljenem v zadnji številki unijskega glasila, z izključitvijo vseh krajevnih unij, ki pošljejo zastopnike na to zborovanje. Z izobčenjem na debelo je zagrozil tudi posameznim članom, ki so aktivni v tem gibanju.

William Spang, predsednik 1. distrikta, ki vključuje vso zapadno Pennsilvanijo, je na to grožnjo odgovoril z izjavo, v kateri pravi, da Tighe s tem le hoče pokazati, da "tvorijo unijo glavni voditelji in ne članstvo."

"Članstvo je pa v revolti proti Tighevi pasivni politiki in proti večnim zavlačevanjem jeklarskega delavskega odbora, ki dopušča družbam graditev in utrjevanje kompanijskih unij". Spang je tudi rekel, da je namen nedeljske konference ustanovitve narodnega odbora, "ki naj stopi v stike z izvrševno Ameriške delavske federacije v svrhu obnove zavlačevane organizatorične kampanje".

Mednarodnemu predsedniku Tigheju, ki ima nad 70 let, je pa to odveč in je zagrozil z "odčlenjenjem" unije vseh "zdražbarjev". On je za majhno in šibko organizacijo med jeklarskimi delavci, za tako, ki prinaša dovolj dohodkov za plače uradnikom in katero lahko on kontrolira.

Tepejo se, kdo bo prosekutiral komuniste

San Francisco. — Med poraženim distriktnim prosekutorjem Neil McAllisterjem, ki mu je preganjanje komunistov najljubši posel, in novim prosekutorjem Otisom Babcockom je bila daljša borba, kdo bo prosekutiral 17 komunistov, ki so obtoženi kriminalnega sindikalizma.

Zdaj je posegel v ta spor državni justični tajnik U. S. Webb, ki je odredil, naj prosekucija ostane v rokah McAllisterjevih pomočnikov, odvetnika C. Johnsona in Loyda Buchlerja, češ, da je zadeva njima še znana, novemu prosekutorju pa ne.

Proces proti komunistom izvirna iz lanske gonje proti "rdečkarjem", v kateri je bilo po generalni stavki v San Franciscu prijetih nad 370 "rdečkarjev".

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdržene države (tj. vseh držav) in Kanado \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Čile, Peru, Brazilijo, Kolumbiju, Venezuelo, Kuba, Kariibijske otoke, Čile, Peru, Brazilijo, Kolumbiju, Venezuelo, Kuba, Kariibijske otoke, \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.75 na četrt leta; za vse druge države \$9.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$2.00 na četrt leta.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, \$2.00 per half year, \$1.50 per quarter year; for Chile, Peru, Brazil, Colombia, Venezuela, Cuba, Caribbean Islands, \$7.50 per year, \$2.50 per half year, \$1.75 per quarter year; for all other countries \$9.00 per year, \$3.00 per half year, \$2.00 per quarter year.

Čena za vse, kar ima stik s listom: PROSVETA, 2057-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Delovni čas: vsak dan, razen nedelje in praznikov, od 9.00 do 5.00. Poročila, ki jih pošljete, morajo biti poslana do 1. ure popoldne, da bodo v naslednjem številu.

Drobiž

Detroitski župnik Coughlin, "socialni apostol," je grmel dva tedna proti Rooseveltovemu priporočilu, naj senat sprejme resolucijo, da se Združene države pridružijo mednarodnemu razsodišču v Haagu. Zadnjič je bostonski kardinal in nadškof O'Connell pozval "fathra" Coughlina, naj ne meša cerkve in vere s svojo politično propagando, toda "father" si misli: V uho me piši, kardinal! Baš to bom delal; česar ti ne maraš!—In tako je "father" Coughlin zadnje nedelje apeliral v radiu na Boga—razume se, da v nebesih imajo radio prejemniki!—naj očuva Združene države pred njih sovražniki (med katerimi je tudi predsednik Roosevelt!), ki bi radi porinili našo "kontro" v mednarodno sodišče, od tam pa v Ligo narodov...

Dan poprej smo pa čitali, da je "father" Cox v Pittsburghu v svojem govoru v radiu apeliral na senat, naj se ne ozira na sovražnike Rooseveltove (torej tudi na "fathra" Coughlina!) in naj čim prej sprejme resolucijo za vstop Amerike v mednarodno razsodišče... Torej dva "fathra," ki pobijata drug drugega! In katera bo Bog poslušal?

Tom Mooney, sankventinski jetnik in bivši delavski voditelj, o katerem je ves delavski svet prepričan, da je bil po krivem obsojen v dosmrtno ječo, je končno enkrat dobil priložnost, da se legalno zaslisi njegova pravica. Najvišja sodna oblast v Združenih državah mu je odprla vrata za to zaslišanje, toda prej ga mora zaslišati državno vrhovno sodišče v Californiji. Mooney se je že enkrat obrnil na californijsko vrhovno sodišče, ki pa ni hotelo sprejeti njegove pritožbe.

Federalno vrhovno sodišče v Washingtonu je pošteno okrcalo californijski tribunal, ki ignorira Mooneyja. Bilo je prvič, da se je najvišji tribunal Amerike potegnil za Mooneyja—in to bo zdaj gotovo pomagalo, da se Mooneyju čim prej odpro vrata v svobodo.

Vsa ameriška javnost je pred kratkim pela slavo letalki Amelia Earhartovi, ki je sama preletela Pacifik s Havajev do San Franciscusa. To je bil prvi soloplet v onem delu sveta. Letalko so nazivali "lady Lindy" in drugih komplimentov kot največji junakinji našega časa še danes ni konca. Zdaj je pa prišlo na dan, da je bila "junakinja" najeta po sladkornih baronih na Havajih, ki so ji plačali za ta polet \$10,000. Polet je bil torej sladkorna reklama!

Afera je bila razkrinkana zadnji teden v reviji "The Nation" in uredništvo te revije komentira, da Amelia je sicer zaslužila \$10,000 za svoj "atunt" in riziko svojega življenja, ampak za propagando sladkornih interesov je bila polet preplačan baš za deset tisočakov. Res junakinja!

Vsaka sleparija, ki se pokriva s plaščem vere, je dovoljena! Tako je razsodil sodnik John A. Hornby v Davenportu, Iowa, ko je policija aretirala skupino špiritistov, ki so klicali "duha." Policija je pričala, da so špiritisti goljufali; "duh," ki se je prikazal in govoril z neko stranko, je bil 63-letna Eva Higgins, pokrita z belo rjuho. Sodnik je pa rekel, da je špiritizem—vera in vsaki veri je zajamčena svoboda po ustavi. Vsaka sleparija, ki se ode ne z vero, je torej postavna, vsaj po sodbi tega modrega sodnika.

Ce drviš z avtom po ulici in prelomiš prometno postavo, kar povelj policaju, če te ustavi, da greš v—cerkev. Morda bo držalo. Držalo je pred nekaj dnevi v mestu New Yorku, ko so aretirali nekoga Warren A. Levetta, ki je dirjal po ulici kakor besen. Sodniku je povedal, da se mu je mudilo v cerkev k maši in sodnik ga je oprostil rekoč: "Teško je obsoditi človeka, če hiti v cerkev, ker s tem bi oplasil druge od cerkve"... To je bila jako modra, predvsem pa objektivna sodba, ki bo pomagala znižati število smrtnih nesreč na ulicah! Sure!

Ključ do človeške sreče: Ne vsega nekaterim, temveč vsega dovolj za vse ljudi!—Oscar Ameringer.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Dnevne beležke

Milwaukee, Wis.—Lastnik in glavni uradnik Waukesha Motor Co. se je pred nekaj tedni povrnil z daljšega potovanja po Evropi. Ker pa bogati žive po navadi v prepričanju, da ho ne samo bogati, temveč tudi strašno pametni, je ta gospod, na podlagi te svoje domisljivosti, podal javnosti v tujaknjem kapitalističnem dnevniku daljšo poročilo o razmerah v Evropi. Glede položaja v posameznih državah je poročal, v kratkem povedano, sledeče:

Švedska: Zaposlenost na vseh straneh; prosperiteta 113 odstotkov; tovarne imajo velika naročila od neke države — za municijo...

Nemčija: Nikdar še nisem videl v Nemčiji toliko židov kot sedaj, začneva tega mojega občaka. Revščina nisem opazil. Ljudstvo ne govori proti Hitlerju. V deželi vlada red...

Isto omenja o Italiji, kjer je Mussolini rešil "vsa" gospodarska vprašanja.

Rusija: Pet milijonov ljudi je umrlo. Ničesar drugega — samo umrlo so. Mogoče pričakuje Waukesha Motor Co. kakšno naročilo od Rusije, ker ni pisal, da je teh pet milijonov ljudi umrlo od lakote. No, ampak umrli so, drugo pa si "brihtni" čitatelji že lahko mislijo.

Ničesar ni povedal ta gospod o švedskih socialistih, katerim edino se ima delala in ljudstvo zahvaliti za tako urejeno gospodarstvo in prosperiteto.

Pretekli teden je bilo na tem mestu poročano glede položaja na Švedskem; poročilo je bilo vzeto iz tujaknjega kapitalističnega dnevnika, poslano iz Švedske potom posebnega poročevalca. Dotični poročevalec ni omenil niti besede o muničijskih naročilih.

V tedniku Liberty je bil pretekli teden priobčen iz peresa znane princezinje Radziwill nad vse pomembnem članek glede položaja v Nemčiji, da na kak način so veliki lopovi, plemeniti, in denarni kralji porabili kričavega, toda drugače bedastega Hitlerja kot svoje glavno orodje. Dotično poročilo nosi petat resnice, da je nemogoče dvomiti o podrobnostih, potem katerih se priznava to, kar so dalekovidni ljudje že davno vedeli. Toda kriza se je sedaj poglobila tako, da nihče ne ve, kaj bo sledilo temu izbruhu nemške blaznosti.

Tiste sile, ki so dosedaj tvorile oboroženo moč nazijske diktature, to je Sturm Truppe, so povečini razorožene in med nekajimi člani te armade vlada silna nezadovoljnost. Sedaj drži drugi, to je člani Schutz-Staffela odločujočo moč v rokah. Prvi so spoznali, da so bili prevarani; pričakovali so čudežev narodnega socializma, toda namesto tega, je velekapital zavladal še z večjo brutalnostjo, ter potisnil ne samo delavstvo in kmete, temveč v isti meri tudi srednji stan še v večjo sužnost.

Toda denarni mogotci imajo svoje načrte. Hitler pa svoje, medtem ko večina ljudstva komaj čaka na izpremembo, ki mora priti v doglednem času. Razmere so naravnost strašne, upoštevajoč notranji kaos države, ki je na robu popolnega gospodarskega poloma.

Velikanski dogodki se odigravajo na Daljnem vzhodu. Pred kratkem je Prosveta poročala, da stoji kitajska provinca Sinkiang že sedaj pod uplivom sovjetske vlade ter da tamošnji uradniki prejema navodila in povelja iz Moskve.

Navidezno je to navadno poročilo, toda ima silno globok pomen. Nenadno prodiranje japonskih čet proti kitajskemu zidu v bližini Peipinga nam to potrjuje, kakor tudi spopadi med vojniki Japonske in Mongolske, pod sovjetskim uplivom, postajajo ostrejši.

Provinca Sinkiang se nahaja v kotu med sovjetsko Mongolijo in sovjetskim Turkestanom ter meri 550,000 kitajskih milj in ima okrog 60 milijonov prebivalcev.

Kitajski narod pozdravlja sovjete kot rešitelje, kot nosilce svobode, medtem ko prihaja japonski militarizem kot zaslužne-

valec. Sovjeti bodo tudi tukaj izvajali zmago, ki bo velikanskega pomena.

Zupan Hoan je nastopil odločno proti mahinacijam raznih velikih Utility družb, katere delujejo na to, da se prepreči omogočitev izvedenja načrta za napeljavno naravnega plina iz države Texas v te dele države.

V ponedeljek dne 28. jan. se je vršilo v Columbusu, O., zborovanje županov tridesetih velikih mest severozapada, kjer so govorili o tej zadevi. Zborovanje je s sodelovanjem detroitskega župana sklical Hoan. Veliki trusi delujejo na to, da si ohranijo priliko nadaljnjega izkoriščanja ljudstva potom daleč pretiranih cen plina.

Hoan je deloval za napeljavno naravnega plina v te kraje že pred leti. Potom temeljnih dokazov je pojasnil javnosti, da bi se cena plina potom take napeljave znižala za najmanj 35 odstotkov.

Na svoji zadnji seji dne 27. jan. je milwaška federacija dala vsem zastopnikom nalogo, naj delujejo pri svojih društvi za organiziranje posebne akcije za pridobivanje naročnikov Prosvete. Obenem je izdala na društva apel, da vsako društvo naroči dva, trem ali več svojim brezposelnim članom dnevnik Prosveto.

Federacija je pristopila tudi k Prosvetni matici, obenem pa na tej seji sprejela več važnih zaključkov glede delovanja v bodoče. Društva so izvolila same agilne in delovne članke kot zastopnike ter s tem jasno pokazala, da članstvo v polni meri upošteva pomen federacije. Natančnejše poročilo bo priobčeno v prihodnji uradni številki.

Fr. Novak.

Pravica je pristranska

Elizabeth, N. J.—Mnogo se piše, govori in debatira o Hauptmannovi obravnavi. Kakor znano, je Hauptmann obtožen ugrabljenja in umora Lindberghovega otroka ter da je dobil vsoto \$50,000 kot odkupnino. Obtožnica govori, da je ugrabil dete, ga umoril, oziroma, da je dete umrlo na posledicah dveh zadobljenih ran ko je ugrabitelj padel z lestve, nakar je izterjal omenjeno odkupnino.

Vsa pozornost ameriške javnosti je obrnjena na obravnavo otroškega ropa, umora in odkupnine. Na tisoče dolarjev bo potrošen za razpravo, ki je sedaj v teku v Flemingtonu, N. J. Prav je, da pravica skuša izslediti sto-

rica nečloveškega čina, ki je pred skoro tremi leti pretresel ves svet. Kdo bi odobral ugrabljenje nedolžnega človeka

ali kakršnokoli ugrabljenje je sploh! Tako početja so izrodili bolnih možganov, zastrupljenih s strastjo, da se na nepošten in nečloveški način pridobi denar. Kajti glavno vlogo v vseh sličnih dogodkih vesele igra le denar! Takih početij pa je kriv sedanjí krivični sistem.

Na svetu je vsepolno tudi drugih krivic, ki so večje ali manjše od omenjene, za katere se pa pravica ne zmeni. Pravica je navadno slepa, kadar gre za kaznovanje morilcev delavcev in njihovih družin, kar se čisto dogaja v stavkah. Mesto tega pa se čisto dogaja, da so nedolžni delavci vrženi v ječo samo zato, ker so zagovarjali delavske pravice. Mooney in Billings sta v ječi že dolgih osemnajst let. Pa tudi na stotine drugih delavcev trpi krivico v zaporih. Pravica bi morala videti tudi te krivice in jih izravnati. Toda pravica je zelo rada pristranska.

Zalostno, ampak vendarle resnično, da se dobe tudi med slovenskimi in hrvatskimi družinami ljudje, ki so sicer socialističnega in komunističnega prepričanja, pa odobravajo in podpirajo Hearstovo časopisje, ki propagira fašizem v Ameriki. Poleg tega sili ameriško vlado, da gre z oboroženo silo v Mehiko, kjer naj pomaga katoliški hierarhiji upostaviti njen suženjski sistem. Mislim pa, da se Hearstu in njegovim kričalcem ne bo posrečilo pri njihovi nanki. Čas gre naprej in polagoma bo odklenalo vsem despotom in zatiralcem ljudstev. Ameriško ljudstvo ne bo sledilo kričarjem kapitalizma, zakar bodo skrbeli delavci v mestih in kmetje na deželi.

Dasi je leto 1934 minilo že pred mesecem dni, vseso se nisem pogruntal in izračunal mojih dohodkov pod Niro. Vem pa, da dohodninskega davka mi ni treba plačati, zato je pa vedno več davkov. Sedaj pa nam naš dobi govornik Hofman, republikanec, ponuja še prodajni davke ali sales tax in dohodninski davek na plače ali zaslužek. Če ne življenjskim potrebščinam so zelo poskočile, mezde pa so ostale na istem klinu.

Dne 27. jan. sta se tu poročila Anton Pezdire in Mary Pasarič, članica in blaginjska družba št. 540 SNPJ. Svatba se je vršila na domu nevestinih staršev, Josepha in Agnes Pasarič. Novoporočencema obilo sreče!

Prvi veliki snežni vihar in hudo zimo smo dobili v dneh 23. in 25. januarja.

Lokalne delavske razmere so bolj slabe, tako je tudi po vsej okolici mest Newark in New York. Zato nikomur ne pripo-

Charles Evans Hughes, načelnik zveznega vrhovnega sodišča.

ročam, da bi šel sem za delom, posebno ne sedaj v zimskem času. Mnogo delavcev pobira po alejah na smetiščih zavrnjenih hrano, da se za silo preživi. Mnogo revnih delavcev in delavk tava od tovarne do tovarne za delom v mrazu, pa zaman—dela ni.

Iz tega se lahko vidi, da je prosperiteta še daleč od nas, upanja pa je tudi prav malo, da se bi kmalu vrnila.

Andrew Spragar, 540.

Našim pevcem v Johnstownu

Johnstown, Pa.—Cenjenim pevcem in pevkom zbora "Jugoslavija" naznanjam, da se bo vršila ponovna seja dne 3. feb. ob 7.30 zvečer v Slovenskem delavskem domu na Moxhamu, tako da se bomo pogovorili o našem delu, katerega nismo sklonili na seji dne 20. jan. Obenem prosim prizadete, da oprostite neprijetnim, ki so se pojavile na prošli seji. Torej vsi na sejo pevskega društva "Jugoslavija" dne 3. feb.! Posebno stari pevci in pevke tega zbora naj se potrudijo, da bodo gotovo navzoči. Ukrepali bomo o obnovitvi pevskih vaj, izvolili odbor in imenovali pevovodjo. Vabljeni so tudi pevci zbora "Rodoljub" in pevci društva "Bled", da z nami sodelujejo.

Anthony Ukmar.

Veselica državlanskega kluba

Struthers, O.—Tukajšnji novoustanovljeni hrvatski državlanski klub bo priredil zabavo v Hrvatski dvorani dne 9. feb. Dvorana se nahaja na 199 Lowellville rd. Začetek zabave ob 7. zvečer. Vstopnina 15c. Uljudno vabimo vse Slovence in Hrvate. Imeli bomo dobro muziko in izvrstno postrežbo.—Odbor.

Zahvala za prijeten večer

Detroit, Mich.—Na 12. jan. zvečer sem šla zdoma, da z drugimi presenetim prijatelja. Ko sem stopila v hišo, so me sprejeli pri vratih moji otroci, prijatelji in prijateljice s številnimi vzkliki: "Vesel rojstni dan!" Bila je velika skupina domačinov, ki so mi želeli še nadaljnjih 50 let življenja, "ker mi slana še ni pobelila las." Na mizi je stala ogromna košara svežih cvetic, okrog nje razne dobrote (nekaj sem jih tudi sama spekla za prijateljsko), na sredi pa običajni kolač ali kejk z napisom: "Veseli 50. rojstni dan, mati!"

Kako sem se takrat počutila, tega ne morem povedati. Rada bi rekla: "Moja prisrčna zahvala vsem, dragi otroci, prijatelji in prijateljice!" in bi rada vse hkrati objela, pa mi ni bilo mogoče storiti ne prvo ne drugo. Moji živi še itak zrahljani od udarcev depresije mi tega niso dopustili in vzel je precej časa, da sem jih za silo spet obvladala. Najiskrenejša zahvala moji hčeri in zetu, sinovom in sinah ter prijateljicam in prijateljem za tako lep večer. Ako bi bili vsi taki, potem bi želela, da se vaše voščilo izpolni. Posebna zahvala mr. in mrs. A. Skofie, ki sta dala na razpolago svoj dom, v katerem se je prireditev vršila. Kdor želi imeti kakšno stvar dobro pripravljeno, naj gre po navodila k mrs. A. Skofie.

Mary Bernik, (121).

Važna knjiga

Dr. Anton Melik: "Slovenija"

Slovenska Matica izda v kratkem prvo obsežno monografijo Slovenije, to je vseh krajev, kjer žive Slovenci strnjeno.

Lani je napovedala Matica Slovenska izid važne knjige, ki jo pripravlja naš vseučiliški profesor in najboljši strokovnjak zemljepisja, dr. Anton Melik že več let: monografijo Slovenije.

Toliko govorimo o tem, da smo Slovenci narod, da imamo svojo literaturo, svojo znanost, svojo kulturo itd., kar je sicer vse res, a nam je vendarle v sramoto, da doslej nismo imeli nobenega dela o svoji lastni pokrajini, ki je bivala na njej že stoletja, nobene knjige, ki bi nam opisovala vse pokrajine, ki bi nam razkazala vse potrebne številke našega življenja, ki bi nam z besedo in slikami in statistikami pokazala zemljo, na kateri živimo Slovenci. Res je izšlo že nekaj knjig, ki so obravnavale posamezne pokrajine, a te knjige so bile omejene na opis izključno tiste pokrajine in povečini so te knjige že zastarele. Tako je izšla Slovenska Matica pred vojno celo vrsto knjig o Gorški in Istri, o Koroški, o Spodnji Stajski in Prekmurju (to po vojni), o Savinjskih alpah itd.—toda knjiga, ki bi opisovala vse slovenske pokrajine, je čakala na svojega avtorja do zdaj.

Zdaj javlja Slovenska Matica, da bo izšla to knjigo marca ali aprila. Morala bi iziti že za božič, a so razne težkoče izid zakasnile. Nečudnega: že tisk sam je težak, kajti v knjigi bo okrog 140 slik, več tabel in geografskih kart, obsegala pa bo knjiga okrog 370 strani! Predstavlja torej mnogo dela in še več truda, če pomislimo, da se ni imel dr. Melik opirati na skoraj nič drugega, kakor le na lastno proučevanje zemlje, ki jo opisuje, in lastno zbiranje podatkov.

Izšel bo zdaj prvi del knjige, ki je celota vse in obsega vse, kar spada k pregledni skici slovenske zemlje, in sicer vsega ozemlja, kjer prebivajo Slovenci strnjeno, ne glede na državne meje. Obsegala bo torej tudi opis Primorja in Koroške. Drugi del monografije, ki izide kasneje, pa bo obsegal opis posameznih pokrajin.

Ta prvi del bo imel okrog 370 strani velike osmerke in bo bogato ilustriran: okrog 140 slik in več geografskih kart. Knjiga izide ob 70-letnici Slovenske Matice.

Knjiga se deli na naslednja poglavja:

Uvod. a) Lega Slovenije, v zemlji prehoda stikov in razpotij; b) Naša zemlja v zrcalu zgodovinskih dob.

Površinsko lice: gorski sistemi; razvoj koline; oblikovanje naših tal; hidrografska razvoja; kraški pojavi; opis ledenih dob; sodobno preoblikovanje površine; alpska jezera.

Podnebje: Značilnosti našega vremena, v zvezi: rastlinski in živalski svet.

Zgodovina poselitve: prvotne jase v gozdu in kontinuiteta naseljenosti; Iliri, Kelti, Rimski; slovenska naselitev; nemška in avstranska kolonizacija; germanizacija in razvoj narodnih meja v starejši dobi; razvoj slovenske narodne meje v 19. in 20. stoletju (vloga slovenskega jezika v zasebnem, družinskem, javnem in kulturnem življenju, narodni preporod, nesoglasje med etnografskim in etnopolitičnim stanjem, narodna borba med Slovenci in Nemci pred in po 1. 1918).

Gospodarstvo: prirodni pogoji, prebivalstvo po poklicu, kulturne kategorije zemljišča, plemenine in planinsko gospodarstvo, gozdarstvo, tipi zemljiške razdelitve, obdelovanje zemlje nekdanj in sedaj, posestne razmere, kolonati in vinčarstvo, veleposest, agrarna reforma, rudarstvo in stare obrti do industrije, izraba vodnih sil, promet, trgovina.

(Dalje jutri.)

Kako nastanejo prehladi

Prof. Wilson Smillie s Harvardskega vseučilišča v Bostonu se že dalj časa s skupino postrtovalnih sodelavcev bavi z vprašanjem prehladnih bolezni, in sicer v zvezi z geografskim položajem kakšnega kraja. S svojimi sodelavci je prepotoval že celo vrsto dežel in je povsod napravil zanimive poskuse in opazovanja. Najzanimivejše rezultate pa je imel menda v visoki Arktidi, na Grumantih.

Tja je prišel jeseni predlanskega leta, ko je med kakšnimi 500 osebami, ki so zaposleni v tamkajšnjih premogovniških razsajal nahod in druge prehladne bolezni kakor le kje na svetu. A čim je novembra odšla zadnja ladja in je bilo otočje zaradi zaledenelega morja odrezano od sveta, so vse te bolezni mahoma prenehale. To je bilo tem bolj čudno, ker živijo rudarji na Grumantih zelo nezdravo življenje — za naše pojme — nezdravem podnebnju.

Njih stanovanja so pregreta in vlažna, vsak dan morajo možje v skrajno mrzlem in vetrovnem vremenu na delo in z dela, a delo v premogovniških je tudi zvezano s skrajno neugodnimi temperaturnimi razmerami. Navzven tem idealnim okoliščinam za prehlad, pa ni bilo, kakor rečeno, vso zimo niti enega primerja kakšnega obolenja. V maju pa je prišla prva ladja. Prof. Smillie je preiskal posadko. Našel je enega samega moža, ki je bil rahlo prehladen. To je zadostovalo, da je šel isti dan oboje poštni sel, ki je prišel na ladjo po pismo in pakete. V nekoliko dneh je imelo potem vse prebivalstvo nahod in premožni rudarji so bili za nekaj časa nesposobni za delo.

Elsa Sittel, ameriška državljanica, je bila vesela ob svojem prihodu v New York, kamor je prišla iz Nemčije, kjer je bila deset dni v zaporu na obtožbo, da je razžalila kancelarja Hitlerja.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

PET PONAREJEVALCI DE-NARJA

Odkar smo namestu bankov-
dobili kovance po 10, 20 in
50 Din, se neprestano pojavljajo
falsifikati. To pač zato, ker je
vnanje mnogo laže ponarejati
kot bankovce nasploh, drugi
ker so naši kovanci precej
prosti in jih je precej lahko
ponarejati. Le ena stvar dela
ponarejevalcem težavo: za-
gotoviti rob novcev. Tega po-
prede le redki, drugi pa pustijo
gladek ter morajo pri izda-
nji takih ponarejenih kovan-
cev biti pač precej previdni in
emeteni.

Ni dolgo kar so bili pred ljub-
niškim sodiščem obsojeni ne-
ter ponarejevalci iz Ljubljane,
a spet so se pojavili na več-
jih v Ljubljani in okolici po-
rejeni kovanci po 50 Din. Ta-
je nekdo ustavljal pri Šent Vi-
na cesti nekega starčka ter
poprosil, ali mu lahko menja
desetak. Starček mu je men-
il, oni pa mu je spustil v de-
rno ponarejen kovance za 50
n. Starček je seveda kmalu
spoznal, da ima v rokah
falsifikat, a oni premetaneč je
že daleč. Falsifikati so bili
smreči slabi, vlti iz svinca in
sitra, zato mnogo težji od pra-
vnih kovancev, brez zvoka in tu-
brez nazobčane robu. Isti
ponarejevalec je, potem opeharil
ko branjevo v Šiški: kupil
na stojnici za 5 Din jabolko ter
ga s kovancem, nazaj pa je
bil seveda še 45 pravih dinar-
ev. Potem je opeharil nekega
banjarja, kupil je od njega
vnik za 3 Din ter plačal s pet-
setakom. Konec je krošnjar-
poznal, da je denar ponarejen.
Tem pa je osleparil na božič-
nem trgu na Kongresnem trgu
pri kmeti, ki so tamkaj proda-
li smreke. Kupil je od vsake-
ga eno smreko ter plačal vsa-
mu s ponarejenim petdeseta-
m. Smreke je potem odložil
v brego Ljubljane. Potem je
oljufal še kmeta, ki je pripel-
jal v mesto treske; kupil je ne-
butaric ter plačal s falsifi-
kati. Pred nekaj dnevi pa je
kaj skušal ogoljufati drugega
kmeta, ki je pripeljal treske v
mesto. Ta kmet pa je spoznal
falsifikat, premetaneč se je po-
l v beg, za njim pa stražnik,
ga je aretirjal. Defraudant je
letni brezposelni čevljarški po-
nisk Viljem G., rojen na
stfalskem. Pri njem so našli
nekaj ponarejenih kovancev,
v njegovem domu blizu Ljub-
ne pa so našli modele za vli-
enje 10, 20 in 50 dinarskih ko-
vancev. Priznal je, da je spra-
vno promet kakih 10 kovancev
50 Din.

Novo postajališče. — Iz ma-
rjorskih predmestij Tezno, Stu-
nci in Razvanje so morali do-
jiti hoditi na vlak v Maribor. Ze-
go pa so ta predmestja misli-
la, da bi dobili posebno po-
stajališče. Ze pred vojno so se zavze-
li za to, da bi dobili na Tez-
nem postajališču, a šele zdaj je
misl prišla do uresničenja.
Tezno so zgradili lepo po-
stajališče ter ga 6. januarja iz-
šli prometu. Ze prvi dan je
mno potnikov vstopilo in iz-
šlo na novem, tako potrebnem
postajališču.

Pir je fingiral napad. — Po-
čeli smo, da so našli na želez-
ni progi v Tivoliju (Ljubljana-
Tuzla) zvezanega bivega knjigovo-
dca Petra Pira. Bil je zvezan,
stih mu je tičal robc. Neza-
mislno ga so prepeljali v bol-
nico, kjer se je kmalu zave-
dal, ter začel pripovedovati o za-
metnem napadu. Bil je v go-
lini, potem ga je nekdo pova-
l, sabo, šla sta proti Tivoliju.
ga ga je neznanec udaril po
vi — kaj se je potem godilo
je, ne ve. Našli so ga torej
v gozdu na progi. Njegovi iz-
povedi niso verjeli popolnoma, a
kar so uvedli preiskavo, po-
čeli dnevi pa je Pir vendarle
pričal, da si je napad izmislil.
ni se je bil zvezal in vlegel na
progi. Pravi, da je otipal v že-
ljo, vzel jo je ter, sam ne ve
zakaj, sklenil izvršiti samo-
bič. Zato se je zvezal in vtak-
nil v usta, da ne bi kričal.
je zidal, preden dospje vlak.
je namreč živčno zelo pro-
st, ima pogosto božastne na-
vze in je zadnje čase ves obu-
šen nad življenje. Po vsem
je lahko razumeti njegovo

je, da se bo zdaj sladkor po vsej
državi pocenil. Seveda pa ne ka-

mno, kakor bi se lahko brez
vsake škode za fabrikante in
njih profit, ki gre vsako leto v
milijone, istočasno pa pada
zdravstveno stanje delavskih in
kmečkih otrok zaradi pomanj-
kanja sladkorja v hrani.

Madžarska pravi, da je že pre-
iskala zadevo s hrvaškimi tero-
risti ter je že sestavila poročilo
o sokrivdi madžarskih oblasti
glede maršilskega atentata o-
ziroma o krivdi tistih madžar-
skih oblasti, ki so dovoljevale
bivanje hrvaških teroristov na
Madžarskem. Kaj je preiskava
dognala in koliko bo Madžarska
hotela priznati, bomo videli šele,
ko bo poročilo objavljeno. Objav-
ljeno pa bo šele potem, ko ga bo
madžarski zastopnik Eckhardt
prebral na zasedanju Društva
narodov. Eckhardt je odpoval
že 7. januarja v Ženevo ter od-
nesel poročilo s sabo. Ne zmo-
timo se nemara veliko, če pra-
vimo, da bo v poročilu naveden
kvečemu kakšen okrajni glav-
ar ali orožniški komandir, ki ni iz-
vrševal svoje dolžnosti. Kaj več
pa Madžari ne bodo priznali.

Vojna ladja po teroristu. — V
soboto 5. januarja je dospel v
maršilsko luko jugoslovanski
minonoscec "Spasilac". Prispel je,
da sprejme na svojo palubo te-
rorista Dr. Artukovića in ga pre-
pelje v Jugoslavijo, kjer se bo v
Beogradu moral zagovarjati pred
sodiščem za zaščito države. Dr.
Artuković je bil član Paveličeve
organizacije Ustaša.

V Rimu kupujejo za nas. —
Vsa pozornost Jugoslavije je te-
dni usmerjena v Rim, kamor je
odpoval francoski zunanji mi-
nister, da se pogaja z Mussoli-
nijem. Vršijo se banketi, kakor
kupujejo za to in ono. Jugosla-
vija se zanima za rimska paga-
janja predvsem zaradi tega, ker
je znana Mussolinijeva zahteva,
da se mora Jugoslavija enkrat
za zmerom odpovedati Primor-
ju in Istri. Le če pristane Fran-
cija na to, pride lahko do sode-
lovanja Francije in Italije. Po-
tem takem torej te dni kupu-
jejo v Rimu za nas. Vse kaže,
da pogajanja ne bodo rodila ja-
snih rezultatov in da bodo ostala
brez pozitivnih uspehov. Razum-
ljivo pa je, da bi jugoslovanska
vlada le težko, jugoslovansko
Mussolijevu na nikoli ne pristalo na
Mussolinijevu zahtevi, pa če-
prav bi na to pristala Francija,
pokroviteljica Jugoslavije in na-
ša velika upnica. Francosko-ju-
goslovansko zavezništvo bi se
lahko pretrgalo in Jugoslavija,
ki je mala država, bi se morala
pač nasloniti na drugo velesilo.
Na katero? Najbrže na hitler-
jevsko Nemčijo, ki ni prijatelj-
ica ne Francije ne Italije. S ta-
kim korakom bi prišla v nevar-
nost seveda tudi Mala antanta
in posebej zveza Čehoslovaške in
Jugoslavije, pa čeprav sta brat-
sko sorodni državi. Gospodarski
interesi gredo pač preko narod-
nostnih sorodnosti. Če se torej
zgodí, da bo Francija v pogaj-
jih z Rimom zaigrala primorske
Slovence in istrske Hrvate, se
bo izvršila in Evropi neizbežna,
važna pregrupacija držav. Upa-
mo pa, da do tega ne bo prišlo.

— Da so v Rimu res kupovali
za Primorje in Istro, dokazuje-
jo tudi brozljiva opozorila raz-
nih nacionalnih organizacij v
Jugoslaviji, ki so jih poslali vla-
di, dokazuje pa tudi uvodnik
"Istre", glasila emigrantov iz
Primorja in Istre.

Obnovitev boja pro- ti trstu elektrike

Laboriti v St. Paulu pri- čeli z novo akcijo za občinsko elektrarno

St. Paul, Minn. — Boj proti e-
lektarskemu trstu v tem me-
stu je stopil v nov štadij z or-
ganiziranjem akcije za zgraditev
občinske elektrarne. Podvzet je
bil korak, da pride stvar ponov-
no pred volilce v referendumu.
Akcijo so podprle unije, Far-
mer-Labor Party in druge de-
lavske ter meščanske organiza-
cije.

Boj z elektrarskim trstom je
v teku že več let. Vprašanje ob-
činske elektrarne je tudi že bilo
pred volilci lanske pomladi. Z
lažljivo propagando (imel je na
strani dnevno časopisje) je tru-
stu uspelo, da je bila propozici-
ja za zgraditev mestne elektrar-
ne poražena z malo večino. Prav
tako je bil poražen tudi William
Mahoney, župan farmarsko de-
lavske stranke, ki je bil v o-
spredju tega boja.

Zdaj pa je bila ustanovljena
nova organizacija, Združeni od-
bor za občinsko elektrarno, ki
bo pričela krožiti peticije za na-
biranje podpisov, da pride stvar
ponovno na glasovanje. Ta od-
bor sestoji iz zastopnikov orga-
nizacij, ki so omenjene zgoraj.

Načrt, za katerega bodo po-
birali podpise, določa, da mesto
izda za \$16,975,000 bonov, ki
ne smejo nositi več kot 6% ob-
resti in prično dozorevati po
treh letih. Zadnji bi dozoreli v
30 letih. S tem denarjem naj bi
mesto zgradilo novo elektrarno
ali jo pa prevzelo od privatne
družbe, kar bi že bilo ceneje.
Bondi bi se izplačevali iz dohod-
kov podjetja.

Med mestom, ki je pod kon-
trollo starih strank, in elektrar-
sko družbo je nedavno prišlo do
"sporazuma", ki določa majhno
znižanje cen za prihodnje dve
leti. Družbi je potekel "fren-
čaj" ali obratno dovoljenje že
pred par leti.

PREDLAGA RE- FERENDUM O NA- POVEDI VOJNE

Washington. — (FP) — Kon-
gres je dobil v obliki zakonske-
ga osnutka zahtevo za splošno
glasovanje o vojni. Kongres bi
jo smel napovedati le tedaj, če
bi se večina ameriških volilcev
izrekla za vojno. Izjema bi bila
le v slučaju, če bi bile Združene
države faktično napadene. To
zahtevo je predložil v nižji zbor-
nici demokratski kongresnik
Louis Ludlow iz Indiane.

Ta antivojni predlog določa
tudi konskripcijo vojnih indu-
strij in delavcev. "Takoj po na-
povedi vojne mora predsednik
konskribirati in prevzeti za vlad-
ne potrebe vse javne in privatne
industrije, kavnice, tovarne in
zaloge, zaeno z delavci, ki so po-
trebni za obratovanje", pravi
predlog. "Določí naj odškodnino
za privatne (vojne) industrije
tekomo vojne, ki pa ne sme pre-
segati 4% od davčne ocenitve v
letu pred napovedjo vojne".

Ta predlog je še najbližji za-
htevi po "razprostitanju" voj-
ne, kolikor jih je bilo da zdaj
sugestiranih. O določanju plač
konskribiranih delavcev sicer
molči, toda po implikacijah vse-
buje tudi to možnost.

Slika kaže posarskega policaja v civilni obleki, ko prihaja iz volilne koč. Prebivalstvo
Posarja se je pri plebiscitu izreklo za pridružitve k Nemčiji.

Farmarji-najemniki v boju za pravico

Na aretacije organiza- torjev so odgovorili z akcijo proti plantažni- kom pred AAA in so- diščem

Little Rock, Ark. — Med člani
Unije najemniških farmarjev
(Tenant Farmers Union) in
plantažniki v tej državi je za-
divjala vojna, v katero je po-
segla tudi poljedelska admini-
stracija AAA.

Boj je stopil v novo fazo z
aretacijo petih socialistov in or-
ganizatorjev te unije, od kate-
rih je bil eden že obsojen na
šest mesecev zapora radi "anar-
hije", drugi štirje pa pridejo
pred sodišče 4. februarja radi
"motenja" delavcev.

Radi "anarhije" je bil areti-
ran in obsojen Ward H. Rod-
gers, 24-letni graduant vseučil-
išča Vanderbilt. Njegova "anar-
hija" je bila v tem, da je za-
morce in belopoltece organiziral
v skupni organizaciji in prve
kilec za "mistrum." Za ta "zlo-
čin" je poleg šestih mesecev
kazni dobil tudi \$500 globe.

Njegova prava "anarhija" je
bila v tem, kakor tudi drugih
aretirancev, ker je hotel poma-
gati najemniškim farmarjem
do njihove pravice, do relifa v
smislu zakona AAA. Plantažni-
ki, ki obenem tvorijo okrajno
vlado in relfno administracijo,
ne diskriminirajo proti najem-
niškim farmarjem in predvsem
proti članom unije samo pri de-
litvi vladne podpore, marveč jih
tudi mečejo na cesto.

Neki plantažnik po imenu Hi-
ram Norcross je skušal zapoditi
25 družin, čeprav so glede služ-
benosti protektirane po 7. sek-
ciji trojnih AAA, ki prepoveduje
metanje najemniških farmar-
jev na cesto.

Radi tega in več drugih pri-
tožb je šla nedavno v Washing-
ton deputacija petih članov
Unije najemniških farmarjev,
kjer so vso zadevo predložili
poljedelskemu tajniku Wallacu
in njegovemu asistentom. To je
bil prvi slučaj, da so prišli za-
stopniki najemniških farmar-
jev v stiko z glavnimi funkcio-
narji AAA in jim razložili tra-
gično situacijo.

Posledica tega je bila, da je
poljedelski tajnik poslal v to
državo posebne preiskovalce in

vladno odvetnico Mary C. May-
ers. Plantažniku Norcrossu je
pa sporočil, da ne dobi nobene
odškodnine za restrikcijo, pro-
dukcije, dokler ni njegova za-
dava rešena pred sodiščem.

Proti njemu je namreč Unija
najemniških farmarjev vzela
sodniško prepoved, s katero
skuša ustaviti evikcijo 25 baj-
tarskih družin, ki so delale za
njo. On je tudi obtožen kr-
šitve sekcije 7 AAA.

Za aretirane organizatorje je
bil pa organiziran obrambni od-
bor, v katerem sodelujeta tudi
socialistična stranka in Unija
za civilne svobodščine. Za za-
devo se je zavzel tudi Norman
Thomas, ki je obrambnemu od-
boru sporočil, da zbira denar.
On je lansko leto največ pripo-
mogel, da je dežela zvedela o po-
stopanju plantažnikov z najem-
niškimi farmarji, na račun ka-
terih se skušajo okoristiti pri
deljenju vladnega denarja ali
odškodnine v zvezi z redukci-
skim programom. Thomas je
tudi naznanil, da bo šel pomladi
na novo govorniško turo med
najemniške farmarje na jugu.

BREZPOSELNOST- NO ZAVAROVA- NJE V KANADI

Ottawa, Kanada, 30. jan. —
Premier Bennett je večeraj pre-
ložil svoj načrt brezposelnost-
nega zavarovanja v kanadskem
parlamentu, ki krije 1,500,000
mehanikov in tovarniških delav-
cev, izključuje pa farmarje, ri-
bičarje, lesne delavce in klerke v
bankah ter v uradih zavaroval-
niških družb.

Zavarovanje bo prisiljeno ter
določa, da vsak delodajalec in
delavec prispeva 25 centov te-
densko v sklad brezposelnostne-
ga zavarovanja, federalna vla-
da pa 10 centov za vsakega brez-
poselnega delavca. Vlada bo tu-
di prevzela stroške upravljanja
sklada.

V smislu načrta bodo samski
moški, ki izgube zaslužek, preje-
mali \$6 tedenske podpore, sam-
ske ženske pa \$5.10, ako bodo
prej prispevale v sklad najmanj
40 tednov. Za vsakega odvisnega
otroka je določena nadaljnja
podpora 90 centov na teden. Ta-
ko bo poročen moški, ki ima pet
otrok, prejemal \$10.50 na te-
den. Delavci bodo upravičeni do
podpore za 78 dni in nadaljnji
dan za vsak tedenski prispevek,
ki so ga plačali v prejšnjih pe-
tih letih.

Brezposelnostni sklad bo u-
pravljal federalna komisija
treh članov, ki bo imela svoje
pokrajinske urade po vsej Kan-
adi.

KAKO SE JE MON- TANSKI SODNIK PO- SLOVIL OD SLUŽBE

Butte, Mont. — (FP) — Zad-
nji akt predsednika državnega
vrhovnega sodišča, sodnika L.
Callowaya, je razsodba, v kate-
ri je prikopal \$20 davka na ak-
er premoga, katerega lastajo ne-
odvisni operatorji, in 50c na ak-
er premoga, ki je last North-
ern Pacific železnice. V prvi
skupini je prizadetih nekaj
manj kot 6000 akrov zemlje, v
drugi, posest Northern Pacific,
pa 77,000 akrov premoga, kate-
rega je dobila leta 1864 zastonj
od države.

Če bi za premogovno zemljo
ite družbe veljala enaka davčna

mera kakor za neodvisne opera-
torje, bi morala državi plačati
\$1,540,000 davka namesto \$35,
500. Kar pomeni, da je država
prikrajšana nad poldrug mili-
jon, jo je sodnik prisilil pa ne-
odvisnim operatorjem.

In po dvajsetih letih službo-
vanja kot vrhovni sodnik je Cal-
loway ni pozabil niti ob svoji
poslovitvi. Njegovo mesto je za-
vzel sodnik Walter Sands, kate-
remu so monopolistični interesi
poskušali odvzeti sedež, češ, da je
"korumpiral" volilce, ker je v
kampanji govoril, da vrhovni
sodniki niso upravičeni do \$1500
dodatne letne plače. Sodni pro-
ces še ni končan, ker je sodnik
Stong vzdel stvar v "pretres",
med tem je pa Sands zavzel svo-
je mesto.

Unija se potegnila za odslovljene delavce

New York. — Levičarska Of-
fice Workers unija se je obrni-
la na predsednika narodnega de-
lavskega odbora Francisla Bid-
dla, naj prišili Macaulay Pub-
lishing Co., da vrne delo sed-
mim delavcem, ki so bili odslov-
ljeni radi unijskih aktivnosti.
Družba je pokrajinskomu odbo-
ru obljubila, da to stori do 16.
dec., toda prizadeti so še vedno
na cesti.

Nekaj za zdravje

Elixir življenja
Pisec dr. John L. Rice, zdravstve-
ni komisar mesta New York

Nedavna znanstvena odkritja
precej definitivno dokazujejo tr-
ditve, da bo povečano zaviljanje
svežega mleka s strani občinst-
va te dežele pospeševalo splošno
dobro zdravje in na ta način po-
daljšalo ljudsko življenje. To je
zlasti točno, ako se večji upora-
bi mleka pri vsakem jelu dodaja
sajde in zelenjava.

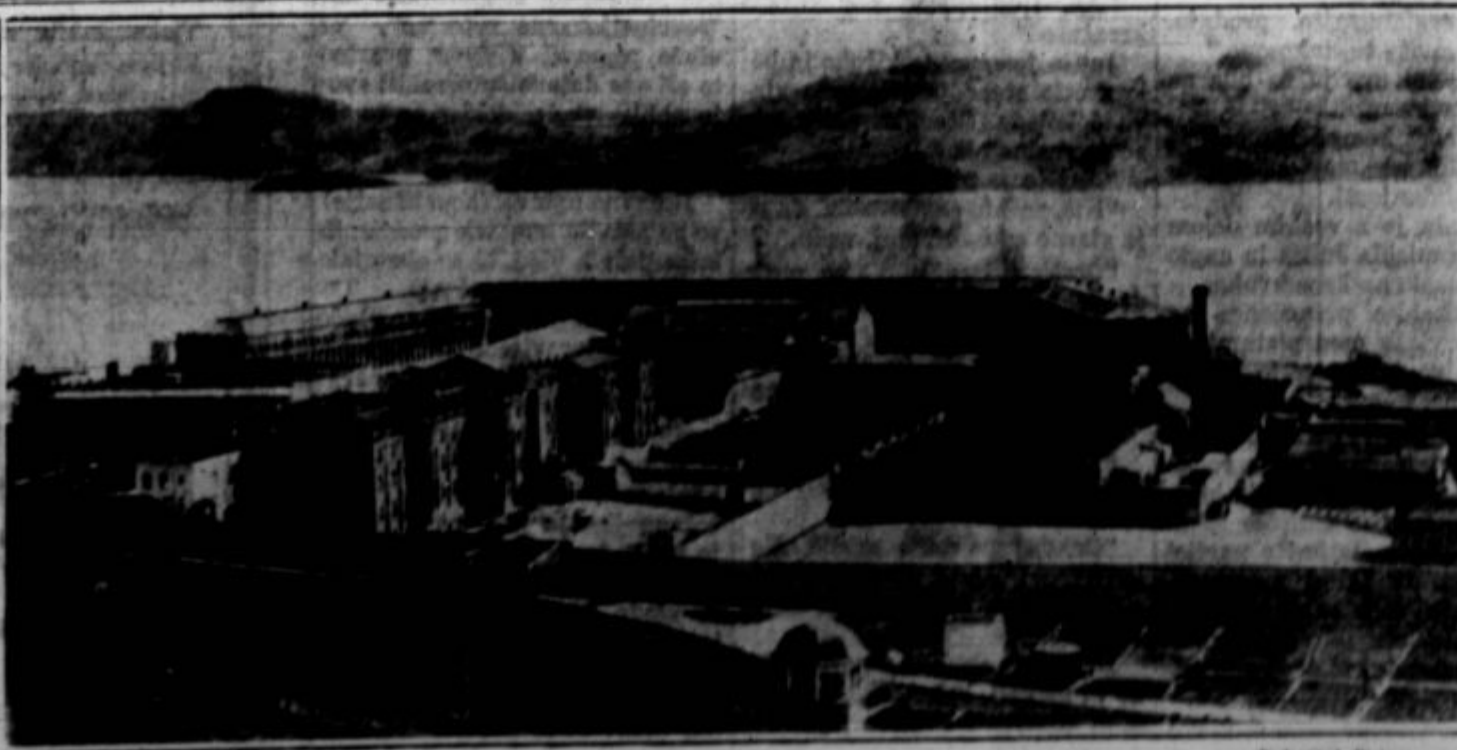
Zdavnaj pred prihodom nove
znanosti o pravilnem prehranje-
vanju se je smatralo, da je mle-
ko najvažnejša hrana človeštva.
Tekom zadnjih dvajsetih let pa
so proučevanja raznih znamenit-
stih strokovnjakov postopoma od-
krila vzroke, zakaj je temu ta-
ko, in dokazala, da je mleko
"skoraj perfektna hrana".

Vpliv mleka na trajanje živ-
ljenja je dokazan pri raznih na-
rodih od najbolj ranih dob. Moč-
ni, virilni narodi, osvajaalci in
zmagoviti, so zares posedovali
krave in drugo živino, ki produ-
cirajo mleko; taki narodi so zavil-
vali mlečne produkte in meso, a
razmeroma malo žitnih jedi in
bilk.

Naša povprečna dolgotraj življe-
nja je danes okoli devetindve-
set let, dasi seveda mnogi živi-
je do mnogo poznejših let. Pov-
prečna dolgotraj ljudskega življe-
nja se je jako povečala v zad-
njem polstletju, poglavitno radi
boljših zdravstvenih metod.

Znanost prehranjevanja po-
kazuje sedaj, kako bi se mogla
dolgotraj življenja še podaljšati.
Po znanstveniku Mečnikovu je
večina stoletnikov — onih red-
kih posredcev, ki doživljajo sto
let in več — uživala mlečne pro-
dukte v velikih količinah. Ta gla-
sovit znanstvenik pripisuje mle-
ku njihovo dolgo življenje. In
njihovo jako in zdravo starost.
Saj končno ni nikaka sreča ži-
veti dolgo, ako to življenje ni o-
benem ugodno in zadovoljno.

Zakaj torej ne bi izkoristili do-
skrajnosti ta Elixir življenja?

Mračna jetnišnica San Quentin v Californiji, v katero je bil poslan Tom Mooney pred 18 leti.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

Na kolenih je klečal pred samovarjem in krepko pihal v cev; nato pa je dvignil od napora-zardel obraz, pogledil z obema rokama brke in vprašal:

— Kako govorim?
— Kakor da bi vas nikoli nihče ne bi bil zalil ...

Vstal je, zmajal z glavo in dejal smehljaje: — Kje na svetu pa je neuzaljena duša? Mene so že tako zalili, da sem se že utrdil. Kaj hočemo, če ljudje ne morejo drugače? Zalivati me ovirajo, da ne dokončam svojega dela ... izogniti se jim človek ne more; če se dolgo ž njimi peča — izgublja po nepotrebnem čas. Tako je življenje! Prej sem se togotil nad ljudmi ... pa sem pomislil — in zdaj vidim, da imajo vsi razdvojen srce! ... Vsak se boji, da ga sosed ne udari, no, obenem pa se trudi, da mu sam eno priloži za uho. Tako je življenje, mamica!

Njegove besede so teklo mirno in gotovo in so odpravile vsako bojazan pred hišno preiskavo; oči so se mu svetlo in otožno smejale, in četudi neskladen, je bil zelo gibak, prav nič trd.

Mati je vzdihnila in mu toplo želela: — Bog vam daj srečo, Andrija! Malorus je širokimi koraki pristopil k samovarju, pokleknil in zamrmral: — Če pride sreča — je ne odklanjam, prosil je ne bom, da bi si jo poiskal — ni časa! Potiho je zašepetal.

Vrnil se je z dvorišča je Pavel uverjeno dejal: — Ne najdemo jih! — in se je začel umivati. Potem je dodobra in skrbno obrisal roke in dejal:

— Če jim, mama, pokažete svojo plahost, si bodo mislili — nemara pa je le kaj v tej bajti, ko ona tako trepeče. A mi se nismo nič pregrešili ... nič! Saj veste — slabega nečemo nič, na naši strani je resnica, in vse svoje žive dni se bomo borili zanjo — to je vsa naša krivica! Kaj bi se torej bali?

— Potrudim se, Paša — je obljubila; koj na to se ji je izvil otožen vzdihljaj: — Da bi le kmalu bili tukaj!

Ampak to noč jih ni bilo in zjutraj se je začela rogati sama svoji plahoti, da je prehitela vse porogljive opazke drugih.

X.

Prišli so tedaj, ko jih nihče ni pričakoval, skoraj mesec dni po tisti nemirni noči. Pri Pavlu je sedel Nikolaj Vjesovščikov, in z Andrijem so se vsi trije razgovarjali o svojem časopisu. Bilo je pozno, okoli polnoči. Mati je že ležala in dremala; je poslušala tihe, skrbne glasove. V tem je šel Andrej oprezno skozi kuhinjo in zaprl duri za sabo. V veži je zaropotalo kosratno vedro. Nato so se duri široko odprle — Malorus je vstopil v kuhinjo in glasno zašepetal:

— Pozor, ostroge roljajo na cesti! ... Mati je skočila s postelje, s tresočimi rokami je pograbila obleko, ampak na vratih se je pokazal Pavel in je mirno dejal:

— Vi le kar ležite ... bolni ste! V veži se je začelo roljaje ostro. Pavel je stopil k vratom, jih odprl in vprašal: — Kdo je?

Neverjetno hitro se je splazila skozi vrata visoka, siva postava, za njo druga. Dva orožnika sta odrinila Pavla, se vstopila ob njegovo stran, in oglasil se je visok, porogljiv glas: — Tisti pač ne, ki ste jih čakali, kaj?

A. P. K.:

Št. 225

Sama ni vedela, kako je prišla tja. Nekomu v posredovalnici je plačala pet dolarjev, poslušala razmišljeno navodila za pot in nato odšla. Z zmirom se gibajočimi velikometropskimi množicami se je zila v eno in je pozabila, da je pravzaprav tukaj v tem glušem vrvežu. V downtownu je prišla z množicami na svetlo.

— Kakor krti iz svojih rogov, je pomislila. In potem se je spomnila, da mora poiskati Woolworthovo desetcentno verižico. Skoro na smeh ji je šlo ob tej misli. Še nikdar ni delala v trgovini in čisto nič ni bila pripravljena na to, da jo morda res uposlijo. Bilo ji je važno, eno delo ali drugo, nobeno, kar jih je mogla dobiti, ni bilo, kar bi mogla vsaj zdaleč smatrati za svoj zaželen poklic. Poklice, o katerem je sanjala še kot otrok in potem vsa dolga leta skozi vojne in povojne čase, je bil zagreben v skupni gomili ciljev zgubljene generacije.

Sredi takih misli se je znašla pred upraviteljo, ki jo je s trgovsko-ledenim pogledom merila od nos do glave in izpraševala. Julija ji je odgovarjala kakor človek, katerega misli se navišajo s povsem drugimi stvarmi. Pa jo je upraviteljica vzle te vidni brezbratnosti poslala v urad.

— Vidim, da niste še nikdar delali v trgovini, kjer je vse podvrženo mehanično delujočemu sistemu, toda izgledate bistro dovolj za priložnost. Torej shoot, izpolnite polo, ki vam jo bodo izročili v uradu in se nemudoma zglašite pri meni — če vasa sprejem, pričakujem, da greste na delo takoj.

— Yes, ma'am.

Uro pozneje so ji že dali uniformo s čepico in v petih minutah je stala že v tretje pred upraviteljo.

— V redu, misl Chase.

Upraviteljica jo je zopet premerila s svojimi mrkohladnimi očmi.

— Izgledate čedno, bomo videli, kako bo šlo delo spod rok. Za menoj.

Vodila jo je za dolgo, svetlo baro za prigrizke, mehke pijske in sladoled.

— Predelavka vam bo pokazala, kar je treba in do večera bomo že vedeli, če ste za nas ali ne.

Julija se je samo nasmehnila, govoreti tu, bi bilo popolnoma odveč.

Predelavka je bila videti čemerna ženska, postarana preko svojih let.

— Tu imate zvezek listkov in avinčnik; pritrpite si oboje za predpasnik. Listke se rabi takole: 10, 20, 30, 35 itd. Vložke se zaznamuje z začetnimi črkami, n. pr.: TCT; TFWW; HW itd. Na koncu vsakega listka zapišite svoje številko.

To je govoril visok, suh, tenak častnik, s črnimi, redkimi brki. Poleg materine postelje se je vstopil predmetni policaj Fedjakin, in položivši eno roko na čepico je z drugo pokazal na materin obraz rekoč s strašnimi očmi:

— To je njegova mati, vaše blagorodje! — In nato je pokazal z roko na Pavla rekoč: — A to je — sin!

— Pavel Vlasov? — je vprašal častnik in pomežiknil z očmi; ko je Pavel molče priklimal, je dejal vihač svoje brke:

— Tvoje stanovanje moram preiskati ... Stara, vstani! Kdo — pa je tisti tam? — je vprašal pogledavši v izbo in urno stopil k vratom.

— Kako se pišite? — je zadonel njegov glas.

— Iz veže sta vstopili dve prič — stari liivar Tverjakov in njegov najemnik, kurjač Ribin, krepak, črn mužik. Glasno in globoko je dejal:

— Na zdravje, Nilovna!

Oblačila se je, in da se ohrabri, je vprašala potihlo:

— Kaj pa je! ... Ta obisk sredi noči ... Ko so ljudje že legli spat, pa pridejo! ...

Tesno je bilo v izbi in je močno dišalo kakor po voščilu za čevlje. Dvoje orožnikov in pa policijski pristav Riski so jemali knjige s police in jih pokladali na mizo pred častnika. Druga dva sta trkala s pestjo po zidu, gledala pod stole, eden je okorno splezal na peč. Malorus in Vjesovščikov sta stala drug poleg drugega v kotu. Kozavi obraz Nikolaja se je pokrnil z rdečimi lisami, njegove drobne, sive oči so bile nepremično uprte v častnika. Malorus si je vihal brke, in ko je mati odšla v izbo, se je nasmehnil in ji prijazno pokimal.

Priždelala si je, da zakrije svoj strah, in ni se zibala po strani kakor zmerom, stopala je naravnost, prsi naprej — vse to je dajalo njeni podobi amsen in nadut značaj. Trdo je stopala, in obrvi so se ji tresle ...

Častnik je urno pobiral knjige s tenkimi prsti svoje bele roke, jih prelistaval, pretresal in s spretno kretnjo odmetaval na stran. Semtertja je knjiga mehko zdrgnila na tla. Vsi so molčali, ališati je bilo le težko sopenje prepotenih orožnikov, rožljanje ostrog, časi pa se je oglasilo tiho vprašanje:

— Ali je tu že preiskano?

Mati je stala s Pavlom poleg stene, prekrivala roke na prsih kakor Pavel in gledala častnika. Kolena so se ji šibila oči ji je zastirala gosta megla.

Kar se oglaš v tej tihoi rezki glas Nikolaja: — Zakaj pa je treba — razmetavati knjige po tleh?

Mati je zatrepetala. Tverjakov je zmajal z glavo, kakor da bi ga bil ohladil kdo preko zatilnika, a Ribin je zakrehal in pazljivo pogledal Nikolaja.

Častnik je namrščil oči in jih za hip zasadi v kozavo, lisasto, nepremično obličje ... Prsti njegovi so se hitreje listali. Časi je tako široko odprl velike, sive oči, kakor da bi ga nekaj neznošno bolelo in kakor da bi hotel na ves glas z onemoglo-jezo zakricati nad bolečino.

— Soldat! — je zopet dejal Vjesovščikov.

— Poberi knjige ...

Vsi orožniki so se obrnili nanj in potem pogledali častnika. Znova je zavrnil glavo in dotaknili so široke Nikolajevske postave z ostrim pogledom je ponovil:

— No ... poberite ...

(Dalje prihodnja.)

—225, se je nasmehnila Julija sama pri sebi ... imenitno, med številke sem zašla. Vse dni bom številčila in buljila v številke, žive številke, natečane številke. Za spremembo bom nadevala vložke, točila kavo, pritiskala na kljuko in mešala pijske ter se vala z zajemalkami sem in tja po te in one vrste sladoled. A najprej se bo treba vsemu temu priučiti, komplicirano se zdi tole moderno prigrizkarstvo. No, in potem bo treba hiteti ... hiteti ... hiteti.

Predelavkin glas pa je avtomatično brenčal:

— Tako registrirajte prodajo. Tako napravite to, tako ono.

V teku pol ure je že bila za silo orijentirana.

Dodnevno kompliciranost je polagoma dajala mesto čisto navadni vsakdanjosti.

— Menda je z vsakim delom tako, je pomislila Julija in naglo packala maslo na kose kruha.

— Ne pozabite prepečenja na račnu in vložk med platami — in hitite, za božjo voljo hitite, pogledite listkov ... hitite.

Julija je hitela, da se ji je vrtilo v glavi in so ji stale rosne kaplje na čelu. Ali naj je hitela še bolj, tam so zmirom ležali v vrsti listki s tistimi v naglici začetnimi velikimi začetnicami, in raden se je sukal avtomatično in dekleta — ne, številke — so klicale zdaj to zdaj ono naročilo.

— Tu je treba držati glavo skupaj ali pa jo človeku raztr-

gajo na kose, je zaključila Julija, pripravljena, da jo zvečer odlove.

ra je mislo osmisliti. Dvojini so ji ure in so jo zjutraj poslali k zdravniku.

Tudi to je bilo Juliji novo. Zdravnik je brenčal kakor predelavka:

— Ste imeli kdaj tifus?

— Ne.

— Tuberkulozo?

— Ne.

— Kako spolno bolezen?

— Ne.

Zatem je potegnil stran belo ogrinjalo, ki ji ga je nadela asistentka in jo začel preiskovati.

Imel je nekaj smisla za humor in ji je dejal, da si naj predstavlja, da stoji na suženjskem odru.

— In verjemite mi, je pristavil smeje, "za visoko vsoto bi se vas dalo prodati."

— Toda za Woolwortha nisem vredna več ko 28 centov na uro — če znam hiteti kot stroj seveda, drugače: O.

— Haha! Imenitno povedano: vrednota brez sposobnosti strojne naglice: Zero. Haha! Fine. What a girl!

S svojo mehko zdravniško dlano jo je oplazil po zdravem hrbtu ter jo odlošil:

— "Good luck."

— "Hvala!"

Sledilo je še izpraševanje v uradu. Tisto skoro inkvizicijsko izpraševanje, ki hoče prodreti v vsa človekova sedanjost in preteklost. — Ne daj božec, da bi veržnice dajale živeti kakemu nevreduemu individuiju ... služiti Woolworthu je čast, na katero ne sme pasti nobena senca bizniške ali moralne neetičnosti.

Julija je odgovarjala kakor se ji je zdelo prav in je bila polna sarkazma, ko se je vrnila popoldne med številke za baro.

— "Potrjena?" so jo izpraševale številke mimogrede, kadar ni bilo predelavke in upraviteljice v bližini.

— "Potrjena kot dobro delujoč, še nič pokvarjen stroj dveh rok, nog, glave itd."

Številke so se smejale in zae-no mehanično ponavljale:

— "Klobasice in zelje; puran v omaki; bananov sladoled, jagodno sadico; vročo čokolado" itd. Brez nehanja.

In vmes se je neprestano vsajalo tisto napol prikrito, hinavsko-podlo brenčanje priganjalk.

Roke števil pa so hitele in brzele z vročeno strojno naglico, kakaj cenjeni odjemalci, ki so sedali na stolčke pred baro, so bili nestrpni in nejevoljni, ako jim ni bilo postreženo takoj. Julija se je včasih bežno ozrla po dolgi vrsti mencajočih ust in po ducatih mehaničnih se gibajočih rok in je spoznala, da se je je polotil čuden cinizem, odkar so jo postavili, številko med številke, za to svetlo-črno baro.

Gotovo, sama je bila člen in ud plemena, ki si je nadalo ime: Človek ... ali ... v vsakojake cunje našemljeno plemo je žvečilo in mencalo z ustmi in cinizem v številki se je krohotal prešerno in rojajoče.

— Ljudje, človek ... krona stvarstva ... podoba božja ... bunk! En sam pogled na to dolgo vrsto mencajočih ust vseh oblik zadostuje, da pameten človek zgubi ršpekt do vsake navlake, s katero se je okinčalo to srače človeštvo. Koliko jih je med temi obrazi, ki sploh eksistirajo za kaj drugega kot za prikutno mencanje z ustmi? In zbog tega mencanja morajo te uboge številke noreti kot živi stroji. Sveti business prigrizkarja pa kopilji profit.

— Ah, ljudje amo res krasne kreature!"

Julija je spustila kljuko in belo svetlo steno je oškropila rjava čokolada. Številka poleg nje se je zasmejala.

— "Kaj te je pičilo, 225?"

— "Nič, za hip sem mislila, da se je glasno spozabil moj well ..."

— "Cinizem števil ... ne, moja draga, to je oddala moja postaja."

S smehom sta se zavrteli okrog in postregli predmetom svojega cinizma s čokolado.

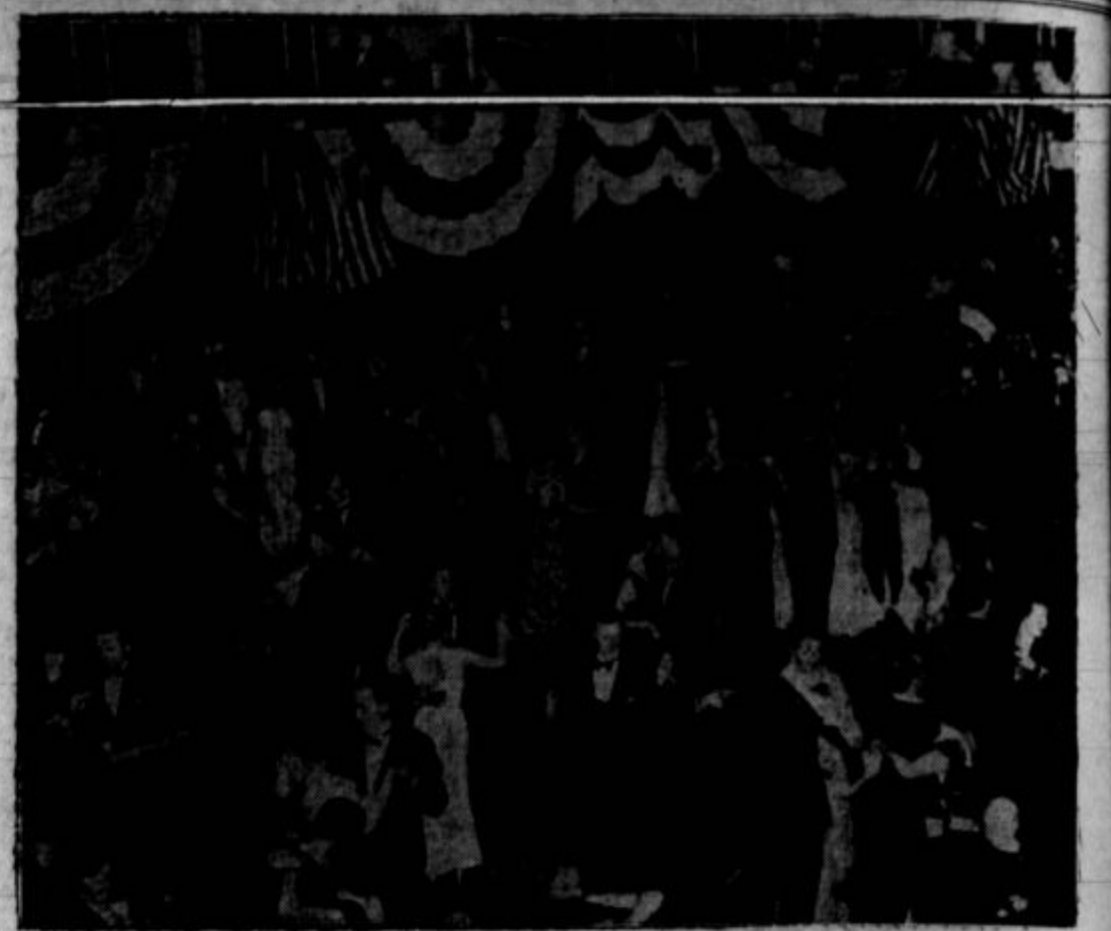
225 pa je bila radovedna številka. Ko sta se zopet zavrteli proti steni je vprašala:

— "Odkaj pa tako misliš, Helen?"

— "Odkar so me postavili za to baro."

Držali sta vsaka za svojo kljuko in gledali, kako se polnita visoka kozarca s žumečo pijsko.

(Dalje jutri.)

Plesna zabava newyorških milijonarjev, na katero so povabili tudi svoje služabnike.

Poskusi z enozborničnim sistemom v zakonodaji

Ali naj države in večja ameriška mesta še nadalje posnemajo federalni sistem vlade, ki se osnuje na načelu treh oddelčnih vladnih oblasti: zakonodajne, eksekutivne in pravosodne. Tri nove države, Pennsylvania, Virginia in Vermont, so uvedle enozbornično legislaturo, ali prav kmalu so jo spremenile v dvo-zbornični sistem kakor druge države.

Tekom prihodnjega stoletja so vse državne vlade doživele spremembe, zlasti kar se tiče odpra-

ve verskih in posestnih ome-tev, dokler ni volilna pravica stala splošna, razen kar se tiče zahtev o pismenosti v raznih žavah. Osnovna načela pa, izsojena iz federalnega sistema so ostala. Zakonodajna in eksekutivna oblast sta popolnoma ločeni, kar je značilna poteza ameriške oblike vlade. Nikak govner nima pravice razpustiti gislature, pač pa ima večino pravico do "veta", ki ga legislatura pa more ovreči z dvetr-jinsko večino.

Zato se vsaka sprememba sistemu vlade v eni državi za- duje z največjo pozornostjo drugih državah.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in s teje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto nap- nino. Ker pa člani že plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to šteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za član S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je \$3.00
1 tednik in ... 4.80	1 tednik in ... 3.00
2 tednika in ... 3.60	2 tednika in ... 2.40
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 1.60
4 tednike in ... 1.20	4 tednike in ... 0.80
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... 0.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnile: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J. ali če so preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevni Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati delno vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov družine:

2)Čl. društva št.....

3)Čl. društva št.....

4)Čl. društva št.....

5)Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....